

Nyskapning

MANDAG FORSKNING & UTDANNING * TIRSDAG EU * ONSDAG INTERNASJONALT LANDBRUK * TORSDAG NÆRINGS LIV * FREDAG MAT * LØRDAG NYSKAPNING

EKSPERTENE

Nasjonens eksperter svarer deg hver uke

Spørsmål: Er det noe man må tenke på når det gjelder vinterlagring av landbruksutstyr og forsikring?

Det er først og fremst skadeforebygging du må tenke på når vinteren kommer, men det er også noen ting du må være oppmerksom på når det gjelder forsikring. Noen bønder driver med utleie av lagerplass, for eksempel vinteropplag av småbåter i låven. Det er viktig å være klar over at den vanlige forsikringen ikke dekker slik virksomhet. En låve som er full av båter i brennbar materiale, med fulle eller halvfulle drivstofftanker, utgjør en helt annen risiko enn en «vanlig» låve.

Driver du en eller annen form for tilleggsvirksomhet på gården, bør du kontakte forsikrings selskapet og sjekke om det er nødvendig å utvide forsikringen.

Brann

Når det gjelder skadeforebygging, er det aller viktigst å tenke på brann. Når det oppstår brann i driftsbygninger som i hovedsak består av treverk, er det ofte bare minutter om å gjøre før bygget er overtent, og da er alt håp ute. Når brannvesenet rekker fram, handler det bare om å etterslukke og hindre spredning til andre bygninger.

Hvis du har oppvarming i bygningen, må du passe på at ovnene ikke kommer i kontakt med noe som kan antennes. Det skal ikke ligge ting oppå ledninger og ladere, og du bør unngå utstrakt bruk av skjøteledninger.

Drivstoff og brannfarlige stoffer må selvfølgelig oppbevares i forskriftsmessig emballasje. Det skal være ryddig og luftig rundt de brennbare

stoffene. Først og fremst skal du unngå at brannfarlige stoffer kommer i kontakt med noe som kan utløse brann, men skulle ulykken være ute er det også en stor fordel om de brannfarlige stoffene kan redde ut, slik at de ikke bidrar til brannutviklingen.

Hvis du oppbevarer båt eller campingvogn i driftsbygning bør du ta ut eventuelle gassflasker og plassere dem på et luftig sted. Gass er tyngre enn luft, og skal derfor ikke plasseres under bakkenivå i kjeller, hvor gassen kan samle seg opp. Gassflasker skal heller ikke stå på loft, fordi det da er vanskelig å evakuere dem i tilfelle brann.

Alle batterier bør kobles fra og lagres på et sted hvor det er tørt og kjølig, men frostfritt. Hvis det er vanskelig å fjerne batteriet bør polskoene kobles fra. Dette gjelder både landbruksmaskiner og fritidsutstyr som lagres innendørs.

Dieseltanker bør fylles helt opp, og gjerne tilsettes «dieseldyrferner». Det er delte meninger om lagring av bensin. Det beste rådet er antagelig å tømme bensintank, slanger og motor helt før lagring, for å unngå fordampning og utskilling av vann. Hvis det ikke lar seg gjøre å tømme tanken er det antagelig best å fylle helt opp.

- Hold orden

Husk også at det er grenser for hvor mye brannfarlige stoffer du har lov til å oppbevare.

Utstyr som inneholder vann bør tømmes eller tilsettes frostvæske. Og så må du selvfølgelig olje og smøre der hvor det er behov for det, og ha det så ryddig og ordentlig som mulig. God orden er god skadeforebygging.

Disse svarer deg

Forsikring

* **Sigurd Austin**
Konserndirektør
i Gjensidige Forsikring,
ansvar for divisjon
næringsliv

Bedriftsøkonomi, bedriftsetablering og finansiering

* **Ellen Dokk Holm**
Småbedriftsøkonom
i DnB

Lov og rett i landbruks- næringen

* **Sissel Fykse**
Advokat ved juridisk
avd. i Norges Bondelag

Bedriftsetablering og innovasjon

* **Ketil Lundgaard**
Direktør for
entreprenørskap,
Innovasjon Norge

N Send inn ditt spørsmål til: ekspertene@nationen.no

Brenner for tapet: Torill Sogn Haug på Dokka brenner for gamle norske tapetmønstre som hun produserer og selger i tre land

* TAPETKULTUR

Stor interesse for

Torill Sogn Haug satser på produksjon av kulturhistoriske tapeter. 50 forhandlere i tre land tilbyr nå norsk kulturarv på rull, med røtter fra 1700-tallet.

DOKKA. – Tapeter er noe jeg brenner for. Jeg synes det er veldig moro å ta vare på unike norske tapetskatter, som kan dukke opp på loftet eller bak moderne veggplater på gamle gårdsbygninger, sier Torill Sogn Haug (45) fra Dokka.

Haug tok svennebrev som møbelsnekker da hun var 20 år, og har siden utdannet seg til interiørarkitekt. De siste årene har hun

arbeidet som interiørarkitekt med egen butikk midt i landsbyen Dokka i Nordre Land kommune. I fjor valgte Haug i tillegg å satse på produksjon og salg av en unik tapetkolleksjon, Norsk Arv, med mønstre fra tidsperioden 1780 til 1940.

– Jeg satser på tapetmønstre som er funnet i gamle hus rundt om i landet. Tapetene har røtter tilbake til empiren på slutten av

1700-tallet og fram til funkisstilen på 1940-tallet, sier Haug.

Nye tapetskatter

Så langt tilbyr hun 13 ulike design med til sammen 23 forskjellige fargekombinasjoner. De kulturhistoriske tapetene selger Sogn fra rundt 40 forhandlere i Norge, pluss noen i Sverige og Finland.

– Interessen for gamle norske tapeter er voksende og planen er å videreutvikle kolleksjonen i årene framover, sier Haug.

Hun forteller ivrig at det stadig dukket opp nye tapetskatter, under opprydding eller restaurering av gamle hus.

– Nylig fant en av kundene mi-

Jakter på Årets matfunn

MAT. Smak-messen og Innovasjon Norge har startet jakten på Årets matfunn 2014. – Formålet med konkurransen er å vise fram det ypperste av norsk mat og drikke, og skape mer oppmerksomhet om norske råvarer, sier spesialrådgiver Arne Rød

i Innovasjon Norge til Horeca-nytt. Fem nominerte produkter blir presentert på Smak 2014 i februar, og vinneren får 50.000 kroner. Bedrifter må selv melde sine produkter på konkurransen. Smak 2014 finner sted på Norges Varemesse.

FOTO: PROX DYNAMICS

Norsk spionhelikopter til USA

MILITÆRAVTALE. Pentagon har bedt et norsk selskap videreutvikle et knøttlite spionhelikopter til bruk for amerikanske soldater. Det gjelder Prox Dynamics' PD-100 Black Hornet-helikopter, som veier bare 16 gram, og er så lite at det kan puttes i lommen.

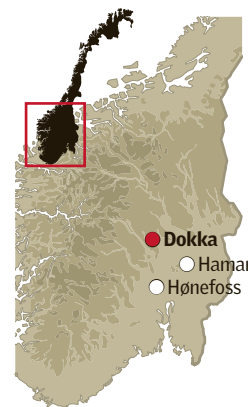
Helikopteret er en slags flygende kikkert, som kan sendes opp i luften og forsyne operatører på bakken med video- og stillbilder av høy kvalitet. Det er utviklet i samarbeid med Forsvarets forskningsinstitutt og med støtte fra Innovasjon Norge. ©NTB

Voksende interesse: Bruken av unike gamle norske tapeter er voksende – og Torill Sogn Haug ønsker å videreutvikle kolleksjonen i årene framover.

Kulturskatt på rull: Torills tapeter blir produsert på maskiner fra 1890-årene, med håndblandede farger. De limtrykkes på miljøvennlig papir.

Fakta

Norsk Arv

- * **Etablert i landsbyen** på Dokka våren 2012. Deler lokaler med TSH-interiørdesign, etablert 2003.
- * **Produserer og selger** kulturhistoriske tapeter til 50 salgssteder i Norge, pluss Sverige og Finland.
- * **Samarbeider med Riksantikvaren** og Norsk Institutt for kulturvern (NIKU) med å stil- og tidfeste tapetene.
- * **Har investert rundt** 1,5 millioner kroner, blant annet i opptrykk av gamle tapetmønstre.
- * **Norsk Arv har hittil** i år en omsetning på rundt 250.000 kroner. I startåret 2012 var omsetningen rundt 190.000 kroner.

nd.

ALLE FOTO: INGER CHRISTINE ÅRSTAD

or norsk kulturarv på rull

ne en rull med en helt fantastisk blåmønstret tapet fra 1860-tallet, gjemt på et loft i Dokka. Jeg ønsker å sette dette mønsteret i produksjon under Dokka-navnet Baggerud, sier Haug.

På lag med Riksantikvaren

– På papirkvaliteten skjønte jeg at den var gammel og eksklusiv. Norsk Institutt for kulturvern (NIKU) daterte tapeten til stilen nyrokko fra 1860 til 1865, sier Haug.

All produktutvikling skjer i samarbeid med Riksantikvaren og NIKU. I begrepet Norsk Arv ligger en garanti for at det er ekte kulturhistoriske tapeter det er snakk om.

De første papirtapetene ble

framstilt i Europa tidlig på 1700-tallet, og kom til Norge rundt 1720. I 1834 fikk Norge sin første tapetfabrikk, og i over 100 hundre år var det en storstilt produksjon av tapeter her i landet. Nå må Haug til Sverige for å få produsert tapetene sine.

Som interiørarkitekt arbeider

SPENNENDE FUNN

«Det dukker stadig dukket opp nye tapet-skatter på gamle gårder.»

TORILL SOGN HAUG
TAPETGRÜNDER

Haug mye både med bevaring av gamle historiske interiør, men også tidløs modernisering med gamle element.

Brei kundegruppe

I startfasen har Haug fått mye hjelp av Else Rønnevig som har arbeidet med kulturminnevern,

inkludert gamle tapeter, over hele Norge i over 30 år.

– Tilbudet med kulturhistoriske tapeter er viktig for alle som er glade i gamle hus. Det kan være arkitekter, museer, kulturhoteller, men også folk med moderne hus og de som pusser opp gamle hus, sier Rønnevig, og legger til:

– Mange har gamle møbler som har fulgt huset de bor i. Da er det moro å finne tapet fra samme tidsepoke som møblene.

Rønnevig understreker at du verken må ha mye penger eller ballsaler og store stuer for å bruke slike tapeter.

– En liten stue eller et kjøkken kan få det lille ekstra og et person-

lig preg med et slik tapet, sier hun.

Margit Rognerud fra Dokka, som tidligere er utnevnt til «Opplands ildsjel» for aktivt kulturvernarbeid, setter stor pris på at Haug også tar vare på og videreutvikler kulturarven vår på rull.

– For regionen vår betyr Norsk Arv-etableringen på Dokka mye. Torill Sogn Haug er svært kreativ og kunnskapsrik. Med den nye satsingen på gamle tapeter er hun samtidig med på å øke både bevisstheten og interessen for bygningsvern hos eiere av hus i både ulike størrelser og aldre, sier Rognerud.

LARS KRISTIAN STEEN
redaksjonen@nationen.no